

บทความการวิจัย

การควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา

ภัณฑิรา เอี่ยมสอาด

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวทางการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 26 – 35 ปี การศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ตำแหน่งในงานเจ้าหน้าที่บัญชี/การเงิน และประสบการณ์ทำงาน 5 - 10 ปี

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการป้องกันสินทรัพย์ให้ปลอดภัยรองลงมา คือ ด้านการควบคุมทางการเงิน ด้านการมอบอำนาจสั่งการ ด้านการใช้แบบฟอร์มและเอกสาร ด้านการแบ่งแยกหน้าที่ ด้านการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และด้านการจัดให้มีการอนุมัติ ตามลำดับ ยกเว้นด้านการจัดให้มีการควบคุมสองฝ่าย ด้านการตรวจสอบภายในและด้านการควบคุมโดยงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง

ภูมิหลัง

ภายใต้สภาวะแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการปฏิรูประบบราชการในปัจจุบัน ทำให้ทุกหน่วยงานทั้งภาคเอกชน ราชการและรัฐวิสาหกิจ ต้องมีการปรับตัวและกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานใหม่ รวมทั้งจัดหาเครื่องมือทางด้านการจัดการเข้ามาช่วยในการบริหารงานมากขึ้น ระบบการควบคุมภายใน เป็นเครื่องมือด้านการจัดการประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาช่วยในการบริหารงาน และเป็นกลไกพื้นฐานสำคัญของกระบวนการกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากระบบการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการป้องกันและรักษาทรัพย์สินของหน่วยงาน ช่วยให้การใช้ทรัพยากรของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในปัจจุบัน หากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่มีการจัดการที่ดี หรือไม่มีการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ไม่มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม โอกาสเสี่ยงที่อาจ

เกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานของหน่วยงานจะมีมาก ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีหลายกิจการไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน สถานประกอบการและธุรกิจต่าง ๆ หรือแม้รัฐวิสาหกิจบางแห่งเกิดการรั่วไหล หรือเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ซึ่งรวมถึงการล้มละลายของกิจการ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือขาดระบบการควบคุมภายในที่ดีขาดการประเมินความเสี่ยงและจัดกิจกรรมควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ตลอดจนการไม่สามารถตรวจพบข้อผิดพลาด ซึ่งเหตุการณ์เหล่านั้นล้วนไม่เป็นผลดีต่อหน่วยงาน ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและมาตรการการควบคุมของหน่วยงาน จึงควรจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกระดับในหน่วยงาน ควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในของหน่วยงานที่กำหนดขึ้น และพัฒนาให้ระบบการควบคุมภายในดังกล่าวทันสมัยอยู่เสมอ

การควบคุมภายใน ตามความหมายของระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 หมายความว่า กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้กำกับดูแลฝ่ายบริหารและบุคลากรของหน่วยรับตรวจจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าการดำเนินงานของหน่วยรับตรวจจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ซึ่งรวมถึงการดูแลรักษาทรัพย์สิน การป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล การสิ้นเปลือง หรือการทุจริตในหน่วยรับตรวจ ด้านความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการควบคุมภายในตามมาตรฐานนี้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน (Operation Objectives) ได้แก่ การปฏิบัติงานและการใช้ทรัพยากรของหน่วยรับตรวจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งรวมถึงการดูแลรักษาทรัพย์สิน การป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล การสิ้นเปลือง หรือการทุจริตในหน่วยตรวจรับ

2. เพื่อให้เกิดความเชื่อถือได้ของการรายงานทางการเงิน (Financial Reporting Objectives) ได้แก่ การจัดทำรายงานทางการเงินที่ใช้ภายในและภายนอกหน่วยรับตรวจให้เป็นไปอย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันเวลา

3. เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (Compliance Objectives) ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งการปฏิบัติตามนโยบาย และวิธีการปฏิบัติงานที่หน่วยรับตรวจได้กำหนดขึ้น วัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในของแต่ละหน่วยรับตรวจจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ใดมากกว่ากัน กล่าวคือบางหน่วยงานอาจเน้นเรื่องระวังป้องกันการทุจริต การรั่วไหลบางหน่วยงานเน้นการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการบริหาร บางหน่วยงานอาจเน้นเรื่องการใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากร บางหน่วยงานอาจเน้นเรื่องการรายงานถูกต้อง ซึ่งเป็นเรื่องของนโยบาย ทิศนคติ ลักษณะหน่วยงาน หรือทุกเรื่องผสมผสาน

กัน การจัดวางระบบการควบคุมภายในจึงควรให้ความสำคัญกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของการควบคุมที่กำหนดและปรับปรุงการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

งานบัญชีและการเงินเป็นกิจกรรมด้านการบริหารจัดการที่สำคัญกิจกรรมหนึ่ง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2549: 105) ไม่ว่าแหล่งเงินทุนขององค์กรที่ได้มาจากงบประมาณแผ่นดิน หรือเงินรายได้ของอบต. งานบัญชีและการเงินเป็นงานที่มีความสำคัญมากในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงาน เป็นส่วนสนับสนุนและสนองความต้องการในการปฏิบัติงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงการรักษาทรัพย์สินและเอกสารหลักฐานขององค์กร การทำให้ข้อมูลทางด้านบัญชีการเงินถูกต้อง เชื่อถือได้ ดังนั้นหากมีระบบการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินที่ดี จะสามารถป้องกันทรัพย์สินขององค์กรจากการทุจริตผิดพลาด และทำให้รายการทางบัญชีถูกต้องเชื่อถือได้ ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2549: 105) ซึ่งข้อมูลทางบัญชีและการเงินที่มีความถูกต้องครบถ้วนทันเวลา จะทำให้องค์กรสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ และวางแผนการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม จากความสำคัญของงานบัญชีและการเงินของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ที่ต้องมีระบบการควบคุมภายในที่ดี เพื่อให้องค์กรมีศักยภาพเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาประเทศบุคลากรด้านบัญชีและการเงินเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน และประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายใน ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงระบบการควบคุมภายในขององค์กรได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะทำการศึกษาถึง การควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ได้ทราบถึงแนวทางและวิธีการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยยึดแนวทางของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน, 2544) อ้างอิงถึง (นภาพร ณ เชียงใหม่, 2547:36) เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องกับงานบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศสามารถนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ในการควบคุมภายในการควบคุมภายในทางบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงการดำเนินการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดตัวอย่างและวิธีการเลือกตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างในครั้งนี้ใช้ทฤษฎีการเลือกตัวอย่างที่ทราบความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยเลือกตัวอย่างแบบไม่ใส่คืน (Without Replacement) จากตัวแทนผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานคลัง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าส่วนงานคลัง หัวหน้างานการเงินและบัญชี หรือพนักงาน

ส่วนตำบลที่รับผิดชอบด้านบัญชีและการเงิน ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 251 แห่ง แห่งละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 251 คน

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 251 แห่ง ระเบียบพนักงานส่วนตำบล พ.ศ. 2539 ได้กำหนดตำแหน่งและกรอบอัตรากำลังของพนักงานและลูกจ้างประจำองค์การบริหารส่วนตำบล ไว้จำนวน 21 ตำแหน่ง ดังนี้

1. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ระดับ 3-7)
2. รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ระดับ 3-6)
3. หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ระดับ 3-5)
4. หัวหน้างานธุรการ (เจ้าพนักงานธุรการ ระดับ 2-5)
5. เจ้าหน้าที่ธุรการ (ระดับ 1-4)
6. เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล (ระดับ 1-4)
7. หัวหน้างานนิติกร (นิติกร ระดับ 3-5)
8. หัวหน้าส่วนงานคลัง (เจ้าหน้าที่บริหารงานการเงินและบัญชี ระดับ 2-6)
9. หัวหน้างานงบประมาณ (เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี ระดับ 2-5)
10. หัวหน้างานจัดเก็บรายได้ (เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ ระดับ 2-5)
11. เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ (ระดับ 1-4)
12. หัวหน้างานการเงินและบัญชี (เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี ระดับ 2-5)
13. เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี (ระดับ 1-4)
14. หัวหน้าส่วนโยธา (เจ้าหน้าที่บริหารงานช่าง ระดับ 2-6)
15. หัวหน้างานโยธา (วิศวกรโยธา ระดับ 3-6)
16. นายช่างโยธา (ระดับ 2-5)
17. ช่างโยธา (ระดับ 1-4)
18. หัวหน้าส่วนสาธารณสุข (นักบริหารงานสาธารณสุข ระดับ 3-6)
19. หัวหน้างานสุขาภิบาล (นักวิชาการสุขาภิบาล ระดับ 3-6)
20. หัวหน้างานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ (พยาบาลวิชาชีพ ระดับ 3-5)
21. เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน (ระดับ 2-4)

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งมีศักยภาพแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของรายได้ เพื่อให้การกำหนดอัตรากำลังพนักงานส่วนตำบลเหมาะสมกับรายได้และปริมาณงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้แบ่งชั้น องค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 5 ชั้น โดยนำเกณฑ์รายได้ พื้นที่ และประชากรมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งแบ่งกรอบอัตรากำลังดังต่อไปนี้

ชั้น อบต เกณฑ์รายได้ จำนวนพนักงานส่วนตำบล

- 1 รายได้ 20 ล้านบาทขึ้นไป จำนวนพนักงานส่วนตำบล 21 คน

2 รายได้ 12 – 20 ล้านบาท จำนวนพนักงานส่วนตำบล 12 คน

3 รายได้ 6 – 12 ล้านบาท จำนวนพนักงานส่วนตำบล 6 คน

4 รายได้ 3- 6 ล้านบาท จำนวนพนักงานส่วนตำบล 4คน

5 รายได้ ไม่เกิน 3 ล้านบาท จำนวนพนักงานส่วนตำบล 3 คน

นอกเหนือจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจ้างลูกจ้างในตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี, ช่างโยธา, เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ และเจ้าหน้าที่ธุรการ โดยถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท.0318/ว.2438 ลงวันที่ 2 สิงหาคม 2538 ระบุว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเงินรายได้ (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ตั้งแต่ 3 ล้านบาทขึ้นไป สามารถมีจำนวนลูกจ้างได้ 5 – 24 คน ตามความเหมาะสมของภารกิจ โดยให้ฝ่ายงานนโยบายและแผนเป็นผู้วิเคราะห์และจัดทำแผน 3 ปี เสนอต่อปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และนายยกองค์การบริหารส่วนตำบลลงนามกรอบอัตราจ้างต่อไป

ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาถึงแนวทางการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา ตามแนวคิดการควบคุมภายในของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 โดยมีขอบเขตเนื้อหาองค์ประกอบการควบคุมภายในเฉพาะการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน 16 ข้อ (ระเบียบคณะ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน, 2544) อ้างอิงถึง (นภาพร ณ เชียงใหม่, 2547:36) โดยจะนำมาวิเคราะห์ เพียง 10 องค์ประกอบ จาก 16 องค์ประกอบ คือ

- (1) การฝึกงาน (Personnel practices)
- (2) การแบ่งแยกหน้าที่งาน (Segregation of duties)
- (3) การกำหนดให้มีผู้ควบคุมงาน (Supervision)
- (4) การจัดให้มีการหมุนเวียนตำแหน่งหน้าที่งาน (Job rotation forced vacation)
- (5) การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน (Written manual)
- (6) การกำหนดผังบัญชี (Chart of account)
- (7) การจัดให้มีการบันทึกตามระบบบัญชีคู่ (Double entry system bookkeeping)
- (8) การจัดให้มีวิธีการป้องกันสินทรัพย์ให้ปลอดภัย (Physical control and safeguards)
- (9) การใช้แบบฟอร์มและเอกสาร (Form and documentation)
- (10) การมอบอำนาจสั่งการ (Authorization)
- (11) การจัดให้มีการอนุมัติ (Approval)
- (12) การควบคุมทางการบัญชี (Accounting control)
- (13) การควบคุมโดยงบประมาณ (Budgets)
- (14) การตรวจสอบภายใน (Internal audits)
- (15) การจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit committees)
- (16) การควบคุมสองฝ่าย (Dual control) หรือการตรวจสอบยืนยันภายใน (Internal check)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินตามองค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบ ที่ประยุกต์จากแบบตรวจการควบคุมภายใน ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยการสอบถามหัวหน้าส่วนการคลัง หัวหน้าหน่วยงานการเงินและบัญชี พนักงานการเงินและบัญชี หรือพนักงานส่วนตำบลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านบัญชีและการเงิน

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ค้นคว้าและศึกษาจากหนังสือ บทความ ตำราทางวิชาการ เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินตามองค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ทั้งหมดจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยค่าทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมดคือ สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้เกณฑ์มาตราวัดความสำคัญ (Rating Scale) 5 ระดับ (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ อ่างใน จงกลณีย์ สุริยวงค์, 2551) สำหรับสอบถามการปฏิบัติการควบคุมภายในของการดำเนินงานแต่ละด้าน ได้แก่ ช่วงคะแนน ระดับการปฏิบัติการควบคุมภายใน

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่น้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินของการดำเนินงานแต่ละด้านขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการสรุปประเด็น นำมาแจกแจงความถี่ในแต่ละประเด็น แล้วนำเสนอด้วยการพรรณนาความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งในหน่วยงาน และประสบการณ์ทำงาน โดยใช้ค่าสัดส่วนร้อยละ (Percentage distribution) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

พบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 68 อายุ 26 – 35 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 50 การศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 63 ตำแหน่งในงานเจ้าหน้าที่บัญชี/การเงิน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 39 และประสบการณ์ทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ แบบสอบถามการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ด้านการแบ่งแยกหน้าที่ ด้านการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ด้านการป้องกันสินทรัพย์ให้ปลอดภัย ด้านการใช้แบบฟอร์มและเอกสาร ด้านการมอบอำนาจสั่งการ ด้านการจัดให้มีการอนุมัติ ด้านการควบคุมทางการบัญชี ด้านการควบคุมโดยงบประมาณ ด้านการตรวจสอบภายใน และด้านการจัดให้มีการควบคุมสองฝ่าย โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$, S.D.= 0.75) เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการป้องกันสินทรัพย์ให้ปลอดภัย ($\bar{X}=-3.76$, S.D.=.76) รองลงมา คือ ด้านการควบคุมทางการบัญชี ($\bar{X}=3.71$, S.D.= .83) ด้านการมอบอำนาจสั่งการ ($\bar{X}=3.68$, S.D.= .77) ด้านการใช้แบบฟอร์มและเอกสาร ($\bar{X}=3.66$, S.D.= .77) ด้านการแบ่งแยกหน้าที่ ($\bar{X}=3.60$, S.D.= .78) ด้านการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.59$, S.D.= .76) และด้านการจัดให้มีการอนุมัติ ($\bar{X}=3.54$, S.D.= .67) ตามลำดับ ยกเว้นด้านการจัดให้มีการควบคุมสองฝ่าย ($\bar{X}=3.35$, S.D.= .74) ด้านการตรวจสอบภายใน ($\bar{X}=3.32$, S.D.= .77) และด้านการควบคุมโดยงบประมาณ ($\bar{X}=3.27$, S.D.= .76) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน จำแนก ด้านการแบ่งแยกหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$, S.D.= .78) เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ บันทึกรายการในสมุดเบื้องต้นแยกต่างหากจากผู้บันทึกบัญชีคุมยอด ($\bar{X}=3.78$, S.D.= 0.71) รองลงมา คือ มีผู้รักษาเงินสดจ่ายหมุนเวียนรับผิดชอบโดยเฉพาะ ($\bar{X}=3.72$, S.D.= 0.82) ผู้รักษาเงินกับผู้ทำบัญชีเงินสดเป็นบุคคลคนละคน ($\bar{X}=3.71$, S.D.= 0.83) ผู้ยืมกับผู้อนุมัติเงินยืมเป็นบุคคลคนละคน ($\bar{X}=3.69$, S.D.= 0.68) และมีการจัดแบ่งส่วนงานซึ่งได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ($\bar{X}=3.59$, S.D.= 0.80) ตามลำดับ ยกเว้นได้กำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ($\bar{X}=3.47$, S.D.= 0.79) และผู้เขียนเช็คเป็นบุคคลคนละคนกับผู้อนุมัติ ($\bar{X}=3.25$, S.D.= 0.85) อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชี และการเงิน จำแนก ด้านการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.59$, S.D.= 0.76) เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อ หรือจ้างทำสินทรัพย์ถาวร ($\bar{x}=3.87$, S.D.= 0.78) รองลงมา คือ ใช้คู่มือปฏิบัติเกี่ยวกับการบัญชี ($\bar{x}=3.67$, S.D.= 0.74) มีการปฏิบัติงานตามคู่มือ ($\bar{x}=3.57$, S.D.= 0.72) และ มีการกำหนดขั้นตอนวิธีปฏิบัติ การโอนสินทรัพย์ระหว่างหน่วยงาน ($\bar{x}=3.56$, S.D.= 0.77) ตามลำดับ ยกเว้น การยืมเงินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามระเบียบเท่านั้น ($\bar{x}=3.46$, S.D.= 0.75) และ มีระเบียบปฏิบัติที่ต้องแจ้งให้หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นทราบ ($\bar{x}=3.39$, S.D.= 0.78) อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชี และการเงิน จำแนก ด้านการป้องกันสินทรัพย์ให้ปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.76$, S.D.= .76) เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การรับส่งเงินระหว่างเจ้าหน้าที่ มีหลักฐานลงชื่อรับส่งทุกครั้ง ($\bar{x}=3.93$, S.D.= .73) รองลงมา คือ มีสถานที่และตู้รับภัยสำหรับเก็บรักษาเงินที่ปลอดภัย ($\bar{x}=3.85$, S.D.= .78) บุคคลที่มีหน้าที่รับจ่ายเงินสดมีหลักประกัน ($\bar{x}=3.83$, S.D.= .79) มีการควบคุมเลขที่ใบเบิกจากหน่วยที่เบิก ($\bar{x}=3.82$, S.D.= .75) มีการตัดทำทะเบียนคุมในเสร็จรับเงิน ($\bar{x}=3.78$, S.D.= 0.80) หลักประกันมีความเหมาะสมกับความรับผิดชอบ ($\bar{x}=3.71$, S.D.= 0.73) การขอข้อมูลทางบัญชีได้จำกัดเพียงผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ($\bar{x}=3.68$, S.D.= 0.77) และ มีการควบคุมเช็คที่ยังไม่ได้ใช้เหมาะสม ($\bar{x}=3.67$, S.D.= 0.74) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชี และการเงิน จำแนก ด้านการใช้แบบฟอร์มและเอกสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.66$, S.D.= .71) เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีแบบฟอร์มระบุรายละเอียดเงินยืมครบถ้วน ($\bar{x}=3.83$, S.D.= .69) รองลงมา คือ ออกเช็คส่งจ่ายโดยระบุชื่อผู้รับเงินเท่านั้น ($\bar{x}=3.81$, S.D.= .68) มีการประทับตราใบสำคัญเมื่อจ่ายเงินแล้ว ($\bar{x}=3.72$, S.D.= .70) เมื่อรับคืนเงินยืมมีการบันทึกการรับคืนในสัญญาการยืมทันที ($\bar{x}=3.72$, S.D.= .55) แสดงรายการรับเงินโดยระบุว่ารับชำระเงินค่าอะไร ($\bar{x}=3.68$, S.D.=.75) ต้องทำใบสำคัญสำหรับการจ่ายเงินทุกครั้ง ($\bar{x}=3.67$, S.D.= .74) ผู้รับเงินเซ็นชื่อในใบสำคัญครบถ้วน ($\bar{x}=3.57$, S.D.= .73) และ ออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งที่มีการรับเงิน ($\bar{x}=3.55$, S.D.= .72) ตามลำดับ ยกเว้น เจ้าหน้าที่หรือพนักงานได้เซ็นชื่อรับเงินเดือนหรือค่าจ้างทุกครั้ง ($\bar{x}=3.39$, S.D.= .78) อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชี และการเงิน จำแนก ด้านการมอบอำนาจสั่งการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.68$, S.D.= .77) เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีคำสั่งมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบการรับเงินเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{x}=3.77$, S.D.= .85) รองลงมา คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจนับพัสดุ-ครุภัณฑ์ ($\bar{x}=3.76$, S.D.= .81) มีการตรวจนับทรัพย์สินอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ($\bar{x}=3.73$, S.D.= .65) มีการควบคุมการตรวจนับพัสดุ-ครุภัณฑ์โดยผู้ที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x}=3.70$, S.D.= .67) มีการระบุเงิน และผู้มีอำนาจในการลงนามส่งจ่ายเช็ค ($\bar{x}=3.69$, S.D.= .82) การเปิดบัญชีธนาคารได้รับมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรถูกต้อง ($\bar{x}=3.64$, S.D.= .83) มีการระบุอำนาจการอนุมัติ

ที่เหมาะสมในแต่ละหน้าที่ ($\bar{X}=3.59$, S.D.= .57) และมีการกำหนดให้มีผู้เซ็นเช็คมากกว่าหนึ่งคน ($\bar{X}=3.58$, S.D.= .86) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชี และการเงิน จำแนก ด้านการจัดให้มีการอนุมัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.54$, S.D.= .67) เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ้างได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ ($\bar{X}=3.75$, S.D.= .81) รองลงมา คือ การจำหน่ายพัสดุ-ครุภัณฑ์ที่ชำรุดได้รับการอนุมัติโดยผู้มีอำนาจ ($\bar{X}=3.61$, S.D.= .69) ใบยืมได้รับการอนุมัติโดยผู้มีอำนาจตามระเบียบ ($\bar{X}=3.59$, S.D.= .69) มีการตรวจสอบใบสำคัญประกอบการเบิกจ่ายก่อนอนุมัติส่งจ่าย ($\bar{X}=3.56$, S.D.= .51) ก่อนจ่ายเงินทุกรายการ ต้องมีการตรวจหลักฐานประกอบ ($\bar{X}=3.55$, S.D.= .52) และมีเอกสารประกอบรายการที่เพียงพอ เหมาะสม และได้รับการอนุมัติ ($\bar{X}=3.54$, S.D.= .53) ตามลำดับ ยกเว้น ใบแจ้งหนี้และการจ่ายชำระมีการอนุมัติโดยผู้รับผิดชอบ ($\bar{X}=3.46$, S.D.= .80) การจัดซื้อจัดจ้างดำเนินการขออนุมัติตามระเบียบราชการ ($\bar{X}=3.44$, S.D.= .83) และ ราคาขายหรือการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวรมีการอนุมัติโดยผู้มีอำนาจ ($\bar{X}=3.40$, S.D.= .61) อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชี และการเงิน จำแนก ด้านการควบคุมทางการเงินบัญชี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$, S.D.= .83) เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จัดทำรายงานแสดงรายรับ รายจ่ายและงบทดลองเป็นรายเดือน ($\bar{X}=3.99$, S.D.= .72) รองลงมา คือ การรับส่งเงินกระทำเป็นประจำทุกวัน ($\bar{X}=3.97$, S.D.= .82) เช็คส่งจ่ายชดเชยเงินหมุนเวียนนั้นส่งจ่ายในนามผู้รักษาเงินสด ($\bar{X}=3.94$, S.D.=.80) ไม่มีเช็คหรือใบสำคัญหรือใบยืมที่ไม่ถูกต้องไว้แทนตัวเงิน ($\bar{X}=3.90$, S.D.= .75) วงเงินสดย่อยมีความเหมาะสม ($\bar{X}=3.85$, S.D.= .82) การจ่ายเงินทุกประเภทมีหลักฐานการจ่ายทุกครั้ง ($\bar{X}=3.72$, S.D.= .87) การผ่านรายการทำการอ้างอิงอย่างดี ($\bar{X}=3.56$, S.D.= .87) และการทำบัญชีเป็นปัจจุบัน ($\bar{X}=3.52$, S.D.= .86) ตามลำดับ ยกเว้น การจ่ายเงินเป็นเช็ค เว้นแต่รายจ่ายเล็กน้อยจ่ายจากเงินสดย่อย ($\bar{X}=3.36$, S.D.= .94) และ บันทึกรายรับในวันที่รับเงิน ($\bar{X}=3.28$, S.D.= .88) อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชี และการเงิน จำแนก ด้านการควบคุมโดยงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27$, S.D.= .76) เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการจัดทำแผนจัดเก็บรายได้ประจำปี ($\bar{X}=3.36$, S.D.= .78) รองลงมา คือ มีการยื่นแผนการเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีทุกสามเดือน ($\bar{X}=3.35$, S.D.= .72) โครงสร้างอัตราเงินเดือนเป็นไปตามระเบียบราชการ ($\bar{X}=3.33$, S.D.=.69) การใช้จ่ายเป็นไปตามงบประมาณ ($\bar{X}=3.27$, S.D.= .78) สามารถจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินได้ครบถ้วนตามแผน ($\bar{X}=3.25$, S.D.= .73) มีการจัดทำรายงานการรับ - จ่าย เงินงบประมาณประจำปี ($\bar{X}=3.24$, S.D.= .76) สามารถจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ได้ครบถ้วนตามแผน ($\bar{X}=3.21$, S.D.= .77) ปิงงบประมาณใด ให้เบิกได้เฉพาะในปิงงบประมาณนั้น ($\bar{X}=3.20$, S.D.= .78) และสามารถจัดเก็บภาษีป้ายได้ครบถ้วนตามแผน ($\bar{X}=3.19$, S.D.= .80) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชี และการเงิน จำแนก ด้านการตรวจสอบภายใน อยู่ในระดับปานกลาง ระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.32$, S.D.= .77) เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารได้นำรายงานผลการตรวจสอบภายในมาใช้ประโยชน์ ($\bar{X}=3.37$, S.D.=

.75) รองลงมา คือ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในเป็นอิสระเพียงพอ ($\bar{x}=3.36$, S.D.= .81) มีการรายงานผลการตรวจสอบภายในให้ผู้บริหารทราบ ($\bar{x}=3.35$, S.D.=.66) มีการสอบถามระบบขายและรายได้โดยผู้ตรวจสอบภายใน ($\bar{x}=3.34$, S.D.= .82) ผลการตรวจนับสินทรัพย์ถาวรมีการจัดทำรายงานเสนอผู้บังคับบัญชา ($\bar{x}=3.32$, S.D.= .69) มีการสอบถามระบบซื้อและเจ้าหนี้โดยผู้ตรวจสอบภายใน ($\bar{x}=3.31$, S.D.= .82) ผู้ตรวจสอบภายในทำการตรวจนับเงินสดโดยไม่บอกล่วงหน้า ($\bar{x}=3.30$, S.D.= .77) และ ผู้ตรวจสอบภายในตรวจพิสูจน์ยอดเงินฝากทุกครั้ง ($\bar{x}=3.23$, S.D.=.73) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ย ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน จำแนก ด้านการจัดให้มีการควบคุมสองฝ่าย อยู่ในระดับ ($\bar{x}=3.35$, S.D.= .74) เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้ทำการนำเงินฝากธนาคารแยกจากหน้าที่การบันทึกบัญชีลูกหนี้ ($\bar{x}=3.43$, S.D.= .70) รองลงมา คือ การกระหายยอดมีการสอบถามโดยผู้มีอำนาจรับผิดชอบ ($\bar{x}=3.41$, S.D.= .75) สำเนาใบสั่งซื้อและรายงานการรับสินค้าส่งแผนกบัญชีโดยตรง ($\bar{x}=3.38$, S.D.=.77) มีการพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคารอย่างน้อยเดือนละครั้ง ($\bar{x}=3.36$, S.D.= .73) สถิติพนักงานมีการจัดทำอย่างสม่ำเสมอ และมีการกระทบกับจำนวนพนักงาน ($\bar{x}=3.35$, S.D.= .74) ใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร มีการส่งตรงไปยังผู้จัดทำงบทายยอด ($\bar{x}=3.34$, S.D.= .71) มีการสอบถามรายการและจำนวนเงินสินค้าที่ได้รับและสินค้าส่งคืน ($\bar{x}=3.33$, S.D.= .69) ตรวจคุณภาพสินค้าพร้อมทั้งเปรียบเทียบสินค้าที่ได้รับกับใบสั่งซื้อ ($\bar{x}=3.31$, S.D.= .76) และ รายรับได้รับการตรวจสอบโดยบุคคลอื่นซึ่งไม่มีหน้าที่รับเงิน ($\bar{x}=3.25$, S.D.= .80) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอภิปรายผลการศึกษาดังนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลตามแบบประเมินของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินด้านการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินซึ่งเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 มาจัดกลุ่มวิเคราะห์ตามหลักการองค์ประกอบการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน 16 องค์ประกอบ โดยองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการปฏิบัติการควบคุมภายในอยู่ในระดับมาก 7 องค์ประกอบ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการควบคุมภายในของ ญัฐพรณ์ บุญเรือง (2549) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดทำการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีสำหรับสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการใช้แบบสอบถามการควบคุมภายใน เพื่อประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน และระบบการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 3 แห่ง พบว่า การควบคุมภายในของสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงยังคงมีความเสี่ยงในบางระบบ และได้นำผลการประเมินการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีมาจัดทำแนวทางการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีที่ได้ทำการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการป้องกันการทุจริตและผิดพลาด อีกทั้งการศึกษานี้ยังทำให้ได้แบบสอบถามที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินความเสี่ยง และประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีสำหรับสถานีวิจัยและศูนย์

พัฒนาโครงการหลวงอื่นๆ ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดการควบคุมภายในของ จงกลณีย์ สุริยะวงศ์ (2551) ศึกษาเรื่อง แนวทางการตรวจควบคุมภายในทางการบัญชีและการเงิน ของเทศบาลตำบล ในอำเภอเมือง เชียงใหม่ ซึ่งได้ใช้ทฤษฎี 16 องค์ประกอบการควบคุมภายในด้านการบัญชีและการเงิน โดยใช้แบบสอบถาม พนักงานการเงินและบัญชี หรือผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องกับงานของเทศบาลตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 9 แห่ง แห่งละ 2 คนรวม 18 คน ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลมีระดับการควบคุมภายในอยู่ใน ระดับมากที่สุด 12องค์ประกอบคือ การแบ่งแยกหน้าที่ การกำหนดให้มีผู้ควบคุมงาน มีการจัดทำคู่มือการ ปฏิบัติงาน มีวิธีการป้องกันทรัพย์สินให้ปลอดภัย มีการใช้แบบฟอร์มและเอกสาร จัดให้มีการมอบอำนาจสั่งการ มีการอนุมัติ การควบคุมทางการเงิน การควบคุมโดยงบประมาณ การตรวจสอบภายใน จัดให้มีอนุกรรมการ ตรวจสอบ และมีการจัดให้มีการควบคุมสองฝ่ายหรือการตรวจสอบยืนยันภายใน ซึ่งจากการศึกษาได้มี ข้อเสนอแนะซึ่งทางเทศบาลตำบล ควรมีการปรับปรุงในด้านการจัดสำนักงานให้สอดคล้องกับสายงานและการ เก็บรักษาเงินไว้ในที่ปลอดภัย ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการฝากและการถอนเงินฝากธนาคาร การจัดทำ ทะเบียนคุมต่างๆ ให้เป็นปัจจุบัน และควรมีการติดตามการจัดเก็บภาษีโรงเรือน ที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษี ป้าย ที่จัดเก็บได้ไม่ครบถ้วน แต่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดการควบคุมภายในของนภาพร ณ เชียงใหม่ (2-547) ที่ กล่าวว่า การที่ข้อมูลทางบัญชีและการเงินจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการวางแผนและการ ตัดสินใจของผู้บริหารนั้น จะต้องเป็นข้อมูลที่เกิดจากระบบการบันทึกและจัดทำข้อมูลที่ต้องการและเชื่อถือได้ มี การกำหนดนโยบายและวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายและวิธีการ ที่วางไว้ของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารในองค์การนั้นๆ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณรัตน์ มาศรัตน์ (2554) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอ เมือง จังหวัดบุรีรัมย์ กล่าวว่า พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการควบคุมภายในทุกองค์ประกอบ โดย องค์ประกอบด้านการกำหนดผังบัญชีการจัดให้มีการบันทึกตามระบบบัญชีคู่ การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน การ มอบอำนาจสั่งการ การใช้แบบฟอร์มและเอกสาร การฝึกหัดพนักงาน การจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ การจัดให้มีการอนุมัติ การควบคุมโดยงบประมาณ การกำหนดให้มีผู้ควบคุมงาน การแบ่งแยกหน้าที่ การ ควบคุมสองฝ่าย การป้องกันทรัพย์สินให้ปลอดภัย การตรวจสอบภายใน และการควบคุมทางการเงิน ในทุก ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่งานวิจัยที่ได้มีการปฏิบัติการควบคุมภายในอยู่ในระดับมาก 7 องค์ประกอบ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 องค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารที่มีจำนวนหน่วยงานที่หลากหลายจึงมี ความแตกต่างด้วยจำนวนของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดบุรีรัมย์จำนวน 10 องค์ประกอบ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านแบ่งแยกหน้าที่ ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องทั่วไป การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน และการจัดซื้อจัดจ้าง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน อาจก่อให้เกิดการ

ทุจริต หรือบกพร่องต่อหน้าที่ ควรมีการแบ่งแยกหน้าที่ต่างๆ และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ออกจากกันให้ชัดเจน เพื่อเป็นการตรวจสอบสองฝ่ายในการทำงาน

2. ด้านการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องทั่วไป ทำให้การปฏิบัติงานไม่ถูกต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ควรมีการปรับปรุงระเบียบปฏิบัติที่ต้องแจ้งให้หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นทราบ และการยืมเงินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามระเบียบ ปรับปรุงให้พนักงานมีการปฏิบัติงานตามคู่มือ

3. ด้านการป้องกันทรัพย์สินให้ปลอดภัย ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องทั่วไป การเก็บรักษาเงินโดยทั่วไป การรับเงิน การจ่ายเงิน เงินฝากธนาคาร สิ้นค้าคงเหลือสินทรัพย์ถาวร และการจัดซื้อจัดจ้าง ทำให้เกิดความสูญเสียในทรัพย์สินของกิจการ ควรมีการตรวจสอบทรัพย์สินต่างๆ อยู่เสมอ และควรปฏิบัติตามแนวทางการควบคุมภายในด้านการป้องกันทรัพย์สินให้ปลอดภัย

4. ด้านการใช้แบบฟอร์มและเอกสาร ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องการรับเงิน เงินยืม สิ้นค้าคงเหลือ และการจัดซื้อจัดจ้าง ควรปรับปรุงใช้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานได้เซ็นชื่อรับเงินเดือนหรือค่าจ้างทุกครั้ง ใบเสร็จรับเงินที่ละเอียดสำหรับรายรับประเภทเดียวกัน ใบเบิกสินค้าต้องการลงนามผู้จ่าย และผู้รับสินค้า ใบเสร็จรับเงินควรเบิกใช้เป็นเล่มมีลำดับและจำนวนที่แน่นอน เมื่อรับคืนเงินยืมควรบันทึกรับคืนในสัญญายืมทันที สำเนาใบกำกับสินค้าควรระบุเลขที่ใบสั่งซื้อ ใบลดหนี้จากผู้ขายควรมีเครื่องหมายระบุการสอบทาน และตรวจสอบโดยผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง และการส่งสินค้าคืนควรระบุเหตุผลและลงชื่อผู้รับผิดชอบ

5. ด้านการมอบอำนาจสั่งการ ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องการจ่ายเงิน ควรปรับปรุง โดยมีการกำหนดให้มีผู้เซ็นชื่อมากกว่าหนึ่งคน ควรกำหนดวงเงิน และผู้มีอำนาจในการสั่งจ่ายเช็คให้ชัดเจน มีการระบุอำนาจการอนุมัติที่เหมาะสมในแต่ละหน้าที่และการเปิดบัญชีธนาคารต้องได้รับมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรถูกต้องทุกครั้ง

6. ด้านการจัดให้มีการอนุมัติ ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องการจ่ายเงิน สิ้นค้าคงเหลือ เงินเดือนและค่าจ้าง ควรปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างดำเนินการขออนุมัติตามระเบียบราชการ ใบแจ้งหนี้และการจ่ายชำระมีการอนุมัติโดยผู้รับผิดชอบ ให้มีการตรวจสอบใบสำคัญประกอบการเบิกจ่ายก่อนอนุมัติสั่งจ่าย เอกสารประกอบรายการควรมีอย่างเพียงพอเหมาะสม และได้รับการอนุมัติรายการโดยผู้บริหารตามระเบียบการเบิกจ่ายทุกรายการ การทำงานล่วงเวลาทุกครั้งควรมีการอนุมัติโดยผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ และ ผลของการหาสาเหตุของข้อแตกต่างระหว่างคงเหลือทางบัญชีกับยอดตรวจนับพัสดุ-ครุภัณฑ์ควรได้รับการสอบทานและอนุมัติโดยผู้มีอำนาจ

7. ด้านการควบคุมทางบัญชี ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องทั่วไป การเก็บรักษาเงินโดยทั่วไป การรับเงิน การจ่ายเงิน เงินยืม และสิ้นค้าคงเหลือ ควรปรับปรุงในเรื่องต่างๆ ควรมีการบันทึกรายรับในวันที่รับเงิน การจ่ายเงินเป็นเช็ค เว้นแต่รายจ่ายเล็กน้อยจ่ายจากเงินสดย่อย มีการส่งเช็คให้ผู้รับทันทีเมื่อมีการลงนาม เช็คซึ่งสั่งจ่ายเช็คเงินหมุนเวียนนั้นควรสั่งจ่ายในนามของหัวหน้าส่วนงานคลังหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่เก็บเงินเกินวงเงินอนุญาต ควรมีขั้นตอนแน่ชัดว่าใบกำกับสินค้าและใบ

แจ้งหนี้มีการบันทึกบัญชีครบถ้วน การรับส่งเงินกระทำเป็นประจำทุกวัน ไม่ควรเซ็นเช็คไว้ล่วงหน้าโดยไม่ระบุผู้รับและจำนวนเงิน ควรมีการเร่งรัดเงินยืมที่เกินกำหนด การทำบัญชีควรทำเป็นปัจจุบัน การผ่านรายการมีการอ้างอิงอย่างดี ไม่ควรมีเช็คหรือใบสำคัญหรือใบยืมที่ไม่ถูกต้องไว้แทนตัวเงิน ไม่จ่ายชำระหนี้เกินเวลาที่กำหนด การจ่ายซ้ำ หรือละเลยการจ่ายเงิน ควรควบคุมเลขที่ใบกำกับสินค้าและใบแจ้งหนี้โดยผนวกบัญชีก่อนส่งให้ผู้มีอำนาจอนุมัติ ใบลดหนี้จากผู้ขายควรตรวจสอบความถูกต้องของตัวเลขก่อนลงบัญชี กำหนดเกณฑ์สูงต่ำของสินค้าคงเหลือ กรณีที่การจ่ายเงินมีการหักเงินประกันผลงานไว้ ควรควบคุมและลงบัญชีเกี่ยวกับเงินประกันผลงานอย่างเหมาะสม มีการควบคุมเช็คซึ่งผู้รับยังมีได้นำไปขึ้นเงินเป็นเวลานาน มีการบันทึกรายรับในวันที่รับเงิน และ ผลแตกต่างที่ผ่านการตรวจหาสาเหตุของการตรวจนับพัสดุ-ครุภัณฑ์กับยอดคงเหลือตามบัญชี ควรนำไปปรับปรุงบัญชีให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

8. ด้านการควบคุมโดยงบประมาณ ควรปรับปรุงในเรื่องของ ปิงงบประมาณใด ให้เบิกได้เฉพาะในปิงงบประมาณนั้น ส่วนใหญ่มักไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องแผนงานประจำปี ทำให้ไม่สามารถจัดเก็บภาษีต่างๆ ได้ตามแผนงาน และควรมีการติดตามการจัดเก็บภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและ ที่ดิน ที่ผ่านมากการจัดเก็บรายได้ไม่ครบถ้วน เนื่องจากไม่มีการวางแผนและติดตามผลการจัดเก็บภาษี ควรมีการจัดทำรายงานการรับ - จ่าย เงินงบประมาณประจำปีทุกครึ่งเพื่อให้เกิดการรัดกุมมากยิ่งขึ้น

9. ด้านการตรวจสอบภายใน ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องทั่วไป การเก็บรักษาเงินทั่วไป เงินฝากธนาคาร สินทรัพย์ถาวร และการจัดซื้อจัดจ้างทำให้ออกให้เกิดการทุจริตได้ง่าย ควรจัดให้มีการตรวจสอบภายใน ควรมีการสอบทานระบบการทำงานด้านการตรวจนับเงินสด การพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร ระบบสินทรัพย์ถาวร ระบบซื้อและจำหน่าย ระบบขายและรายได้อยู่เสมอ ควรมีการรายงานผลการตรวจสอบภายในให้ผู้บริหารทราบ และผู้บริหารควรนำรายงานผลการตรวจสอบภายในมาใช้ประโยชน์ในการบริหารองค์กร 12. ด้านการจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องทั่วไป ควรปรับปรุงคือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดประชุมตามที่กำหนดในสมัยประชุม และควรปฏิบัติหน้าที่สม่ำเสมอ

10. ด้านการจัดให้มีการควบคุมสองฝ่าย ไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินในเรื่องการรับเงิน การจ่ายเงิน เงินฝากธนาคาร การจัดซื้อจัดจ้าง เงินเดือนและค่าจ้างควรปรับปรุงคือ แยกหน้าที่ของผู้รับเงินออกจากการลงรายการในบัญชี และการลงนามจ่ายเช็คหน้าที่ของผู้นำเงินฝากธนาคารควรแยกจากหน้าที่การบันทึกบัญชีลูกหนี้ หน้าที่ของผู้เซ็นเช็คแยกจากหน้าที่เก็บรักษาเงินสด อนุมัติใบสำคัญจ่ายเงินและการรับเงิน ผู้มีอำนาจพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคารไม่ได้ทำหน้าที่ลงนามในเช็ค เก็บรักษาและรับจ่ายเงินสด ควรมีการจัดทำบัญชีแยกประเภทเจ้าหน้าที่ และมีการสอบทานการกระหายยอดโดยผู้มีอำนาจ สำเนาใบสั่งซื้อควรส่งให้แผนกบัญชีทันที ควรมีการตรวจนับและเปรียบเทียบสินค้ากับใบสั่งซื้อ จำนวนเงินของสินค้าที่รับคืนและส่งคืน มีการจัดทำสถิติของพนักงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อสามารถทราบจำนวนพนักงานที่แน่นอน และควรมีการสอบทานการบันทึกเวลาที่พนักงานหรือลูกจ้างมิได้ปฏิบัติงานแต่อยู่ในข่ายได้รับเงินเดือนและค่าจ้าง ซึ่งจะสอดคล้องกับการ

แบ่งแยกหน้าที่การทำงานเพราะหากมีการแบ่งแยกหน้าที่กันทำงานแล้วจะช่วยให้ตรวจสอบง่าย ลดข้อผิดพลาด และสามารถป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ด้วยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องเวลา และประกอบกับขนาดของพื้นที่ในจังหวัด นครราชสีมาที่มีขนาดกว้าง จึงทำได้เพียงการศึกษาวิจัยถึงเรื่องการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินของ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น

1. ควรทำการศึกษาการควบคุมภายในด้านอื่นๆ ประกอบด้วย เพื่อจะได้รู้ถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขได้
2. ควรศึกษาในเขตพื้นที่อื่น หน่วยงานอื่นเพื่อนำมาเปรียบเทียบต่อไป